

VAN HET BESTUUR

Allereerst de beste wensen voor 2010 voor alle adoptievrienden boeren én andere koeienliefhebbers! Een nieuw jaar, met nieuwe mogelijkheden. Nu de basis (het nieuwe administratiesysteem) weer goed is kunnen we weer gaan bouwen met Adopteer een Koe. We wensen Adopteer een Koe wat meer landelijke bekendheid toe. Het zou toch mooi zijn als we in een adem worden genoemd met Adopteer een Kip en Adopteer een Appelboom. Met ons kleine team zal dit geen makkelijke opgave worden. Daarom nodigen we iedereen uit te helpen. Dit kan bijvoorbeeld door te vertellen over uw ervaringen op een feestje, iets te schrijven voor een blad, een koe kado te geven of

nieuwe adoptievrienden te werven. Maar er zijn vast nog meer goede ideeën. Laat het ons weten en we kijken of we ze samen kunnen realiseren. De boeren zijn deze weken bezig de gegevens in het nieuwe systeem te controleren en eventueel aan te passen. De regionale bijeenkomsten waar we vorig jaar mee gestart zijn, krijgen een vervolg in 2010. Door boeren met elkaar te laten praten over het project ontstaan er nieuwe ideeën. Vraagt u uw boer er maar eens naar op een open dag.

Veel leesplezier met deze Koevoet!

Boris van Oirschot

Het Hazenpad is officieel geopend!

Joke den Hoed

Zaterdag 24 oktober waren alle "vrienden van de boerderij" uitgenodigd op Boerderij Hazenveld om het Hazenpad in gebruik te nemen. Het Hazenpad is een wandelroute door de weilanden. Het is onderdeel van meerdere korte routes over het platteland die op elkaar aansluiten: de zogenoemde boerenlandpaden. Op deze manier kun je de wandeling zo lang maken als je zelf wilt. We werden vriendelijk ontvangen door boer Piet en zijn vrouw Marianne. Na een kopje koffie of glas limonade ging groot en klein op pad. Eerst werd het informatiebord officieel onthuld. Daarna wandelden we het anderhalve kilometerlange pad. Soms moesten we over hekken klimmen (via handige trappetjes) of via een plank over de sloot; er zat gelukkig wel een leuning aan. Het was jammer dat het inmiddels was gaan regenen zodat we dezelfde 1,5 km weer terug gelopen hebben, wat eigenlijk niet zo erg is want dan zie je alles weer eens van de andere kant.

Teruggekomen konden we ons lekker opwarmen met lekkere erwtensoep en broodjes en nog gezellig even napraten. Namens alle anderen bedank ik Marianne en Piet voor de warme ontvangst.

Zwangerschapsgym voor de koe

Uit Boerderij.nl, 10 december '09

Vijftien drachtige koeien op een proefboerderij in het Utrechtse Zegveld hebben in de afgelopen maanden meegedaan aan speciaal voor hen ontworpen zwangerschapsgymnastiek. De koeien zijn ondertussen allemaal bevallen van een gezond kalf.

Of de zwangerschapsgym echt goed is geweest voor de koeien, moet nog blijken uit laboratoriumtesten die naar verwachting in januari klaar zijn. Dierenarts Roselinde Goselink van de faculteit dierenwelzijn van de Wageningen Universiteit heeft het project opgezet. "Het begon als een wild idee, zo van: dat zou misschien wel fijn zijn voor koeien. Het productschap Zuivel heeft het opgepakt en nu onderzoeken we serieus of het goed is voor koeien om in de laatste zes weken van hun dracht wat actiever te blijven. Dat doen koeien niet vanzelf, want ze zijn van nature ontzettend lui."

Goselink heeft de drachtige koeien twee keer per dag drie kwartier in een stapmolen laten lopen. Zo'n stapmolen is eigenlijk bedoeld om paarden in beweging te houden. Uit onderzoek moet blijken of de koeien na de bevalling fitter zijn en of de melkproductie na het kalveren makkelijker op gang komt. De dierenarts blijft de proefkoeien daarom nog tot eind januari volgen. "Als blijkt dat het werkt, kunnen we melkveehouders bijvoorbeeld adviseren om drachtige koeien wat meer ruimte te geven als ze op stal gaan in de laatste weken voor de bevalling. Of ze wat meer te laten lopen tussen voer- en drinkbakken. Wat we al weten, is dat de koeien niet meer zijn gaan eten door de zwangerschapsgym", aldus Goselink.

De Klaverhoeve stopt met Adopteer een Koe

Gerwin Verschuur

Jan en Annette Vrolijk uit Oosthuizen stoppen met Adopteer een Koe. Ze kijken met heel veel plezier terug op het project dat op hun bedrijfsontwikkeling van grote betekenis is geweest. Al snel nadat de adoptievrienden vertrouwd waren geraakt met het melkveebedrijf kwamen de vragen over het fenomeen dat kalveren op jonge leeftijd bij de moeder worden weggehaald. Dat gaf te denken, maar veel tijd hadden Jan en Annette niet nodig om positief met de vraag aan de slag te gaan. Al in 2002 begonnen ze met 'adopteer een kalf', om het kalf bij de koe te houden. Ze hebben de bedrijfsvoering zo ingericht dat de kalveren in de kudde konden blijven. De kudde van de Klaverhoeve bestaat uit koeien van het ras MRIJ (Maas, Rijn en IJssel) dat bekend staat als 'dubbeldoel' ras. Dat wil zeggen dat deze koeien zowel geschikt zijn voor de productie van melk als van vlees. Melkproductie was dus wel belangrijk maar een goede prijs voor het vlees was niet onbelangrijk. De kalveren bij de kudde houden hebben ze tot 2007 volgehouden. In die periode ontdekten ze dat sommige dieren in het bijzijn van hun kalf toch hun melk niet wilden laten schieten in de melkmachine en er ontstonden toch uierproblemen, waardoor de vraag ontstond: Waarom melken we de koeien nog?

In 2007-2008 was een overgangsjaar waarin de melkkoeien geleidelijk zoogkoeien werden. Daardoor kwam de focus op de productie van vlees te liggen.

Kalveren blijven tenminste 10 maanden bij de moeder en worden daarna in een groep gemest totdat ze na 2 jaar slachtrijp zijn. De omschakeling werd goed ontvangen en gesteund door 30 van de 60 adoptievrienden. Wel liep de betrokkenheid van adoptievrienden terug. Dat bleek bijvoorbeeld uit een lagere opkomst op open dagen. Het houden van zoogkoeien vraagt minder arbeid dan melkkoeien en zo ontstond tijd om een zorgtak op te zetten en regelmatig mensen op het bedrijf te ontvangen. Adoptievrienden liepen de deur niet langer plat, maar over aanloop op het bedrijf hebben Jan en Annette helemaal niet te klagen.

Behalve de zorgvragers de regelmatig op die Klaverhoeve komen, geven ze ook rondleidingen en er zijn belevingsarrangementen voor groepen van tenminste 15 personen. In samenwerking met de agrarische natuurvereniging Waterland en Dijken worden landschapswandelingen verzorgd. Het bedrijf heeft door de vragen en steun van adoptievrienden nu drie stevige poten: vleesproductie met zoogkoeien, zorglandbouw en natuur- en landschapsonwikkeling en beheer. Aan die laatste tak zijn belevingsarrangementen gekoppeld als een manier om bezoekers van het gebied hiervan te laten genieten. Jan en Annette: 'Wij willen onze adoptievrienden heel hartelijk bedanken voor de steun die we bij al deze ontwikkelingen ontvangen hebben, en willen het bedrijf nu graag verder ontwikkelen zonder hun financiële steun.'

Van ei tot bejaardenhuis

Uit: Koe.nl, Marleen Felius

Drachtig

Is een vaars of koe eenmaal in verwachting, dan wordt ze drachtig genoemd. Een niet-drachtige koe is in vaktaal een 'guste koe' of 'open koe'. De dracht duurt negen maanden. Drachtige koeien worden gewoon gemolken, maar 6 tot 8 weken voor het afkalven worden ze droog gezet. Droge koeien krijgen vakantie.

Dat hebben ze ook hard nodig: om tot rust te komen en om hun uier te laten herstellen. Ze worden in de eigen koppel gezet, want hun hormoonhuishouding verandert acuut. Droge koeien moeten apart worden gevoerd, met veel aandacht voor de mineralenhuishouding en met extra vitaminen. Ze zijn ten slotte 'in blijde verwachting'.

Afkalven

Een hoogdrachtige koe haalt de boer dicht bij huis. Of ze krijgt een eigen box. De rechterkant van haar lijf is nu veel ronder dan haar linkerzij. Het eerste teken dat het kalf op komst is is het (met melk) volschieten van de uier, het opuieren. Rust en vooral ruimte en een zacht, schoon en droog ligbed zijn van belang. Dat is helaas niet elke koe gegeven.

Het afkalven begint als de waterblaas uit de schede komt. Meestal gaat de koe dan liggen, soms blijft ze staan. Zodra de pootjes van het kalf te voorschijn komen, kan de veehouder touwtjes om die pootjes doen, zodat hij kan meehelpen bij de verlossing. Ook kan een kalverkrik worden gebruikt. Te hard trekken kan het kalf beschadigen en de barendende koe extra pijn bezorgen. Als de geboorte niet normaal verloopt, komt de veearts erbij. Het kalf kan bijvoorbeeld verkeerd liggen en dan moet het worden gedraaid. Als een keizersnee nodig is, komt de veearts al vóór het kalf in het geboortekanaal is beland. Doodgeboren kalveren hebben dan meer dan gemiddeld te kampen gehad met zuurstofgebrek door een te zware geboorte, een te traag geboorteverloop of een geforceerde geboorte.

Blondine in het bos

Door boswachter Andy Liebrand van Staatsbosbeheer

Zaterdagochtend half tien. Mijn afspraak met een paar vrijwilligers zit erop. Voordat ik huiswaarts ga, besluit ik nog even een ronde te maken door het Schuitwater, het natuurgebied tussen Melderslo en Lottum. Ik kies ervoor de zandweg te nemen die het bos induikt en even verderop langs een groot weiland loopt. Als het weiland voor me opdoemt raak ik even de kluts kwijt. Midden in het weiland staat een groot wit beest. Eenzaam en alleen. Als een voetbalscheidsrechter op de middenstip die in afwachting is van de teams die nog uit de kleedkamers moeten komen, Vragen flitsen door mijn hoofd. In dit weiland grazen toch alleen IJslandse paarden? En dan ook nog alleen in de winter

Van kalf tot koe

Een vaarskalf, dat ongeveer 40 kg weegt, groeit op tot pink. Die naam draagt ze als ze tussen 7 en 11 maanden oud is (270-300kg). Een pink is het nieuwsgierigste rundje. Ze gaat op onderzoek uit, verkent haar wereld. Deze pudere groeit uit tot vaars en wordt voor het eerst tochtig. Rond een leeftijd van 15 maanden (370 kg) wordt ze geïnsemineerd of, als ze mazzel heeft, door een stier gedekt. Verloopt alles naar wens, dan kalft de drachtige vaars rond het tweede jaar af. Een bevalling waarop zij niet door haar moeder is voorbereid. En dan begint voor de melkvaars het werkzame leven. Ze gaat melk geven.

Nog voor de vaars heeft afgekalft, heeft de veehouder haar al geleerd om met de melkgevende koeien naar de melkstal of de melkrobot te gaan. Behalve die nieuwsgierigheid moet ze in de loopstal ook een plek tussen de 'grote' melkkoeien zien te veroveren. En dat is niet gemakkelijk, want vaarsen zijn verlegen. Al met al een hele transitie voor de jonge vaars, die nog 100 kg moet doorgroeien tot ze is volgroeid en haar tweede kalf zal gaan krijgen. Ze wordt dan bevorderd tot tweedekalkskoe of schot. Een volwassen melkkoe weegt 650-750 kg.

Oude koeien

Een koe kan wel 30 jaar oud worden. Maar de gemiddelde leeftijd waarop melkkoeien in Nederland worden afgevoerd is 5,4 jaar. Dertig jaar geleden was dit niet anders. Toch gaan vooral Holsteinkoeien te vaak te vroeg van het bedrijf. Regelmatig al na twee keer afkalven. Hoe langer de koe meegaat, hoe groter de band met de boer vaak is. Veehouders hebben eigenlijk altijd wel een lievelingskoe. Zij wordt een beetje voorgetrokken, krijgt vaker een klopje of een handje voer en de veearts wordt er eerder bijgeroepen als ze ziek is. Echte favorieten worden ook wel eens aangehouden als ze niet meer produceren. Ze mogen hun leven dan op het bedrijf uitdienen. Maar meestal eindigt ook de beste koe in het slachthuis. Een oude koe, de zwartbonte, wordt ook meestal grijs.

en niet nu? Wat is dit voor 'n dier? Een koe? Ja 't is een koe! Wat doet die koe hier? Van wie is die koe? Nadat ik bekomen ben van mijn eerste verbazing schat ik in of ik actie moet ondernemen. Het raster om het weiland is nergens open of kapot, dus moet iemand haar bewust hier neer hebben gezet. De koe staat er rustig bij én er is voldoende eten in de vorm van gras. Eerst maar eens navragen bij collega's of zij hier meer van weten. Ja hoor! De koe is uitgebroken uit een weiland in het Lottums Schuitwater. De blondine heeft een aantal dagen door het bos gezworven voordat ze mijn collega's op haar pad vond. Die hebben de koe dit weiland ingedreven omdat zij het niet aandurfd haar over de drukke Horsterweg te drijven, naar het weiland waar ze thuishoort.

Verschraling

Koeien, paarden, schapen en geiten worden in veel terreinen van Staatsbosbeheer ingezet bij het natuurbeheer. Zo ook in het Lottums Schuitwater. 's Zomers grazen daar Charolais runderen – dezelfde soort die ik onverwachts ontmoette – in de droge graslanden die in de oude maasarm liggen. De Charolais is een van de oudste koeienrassen ter

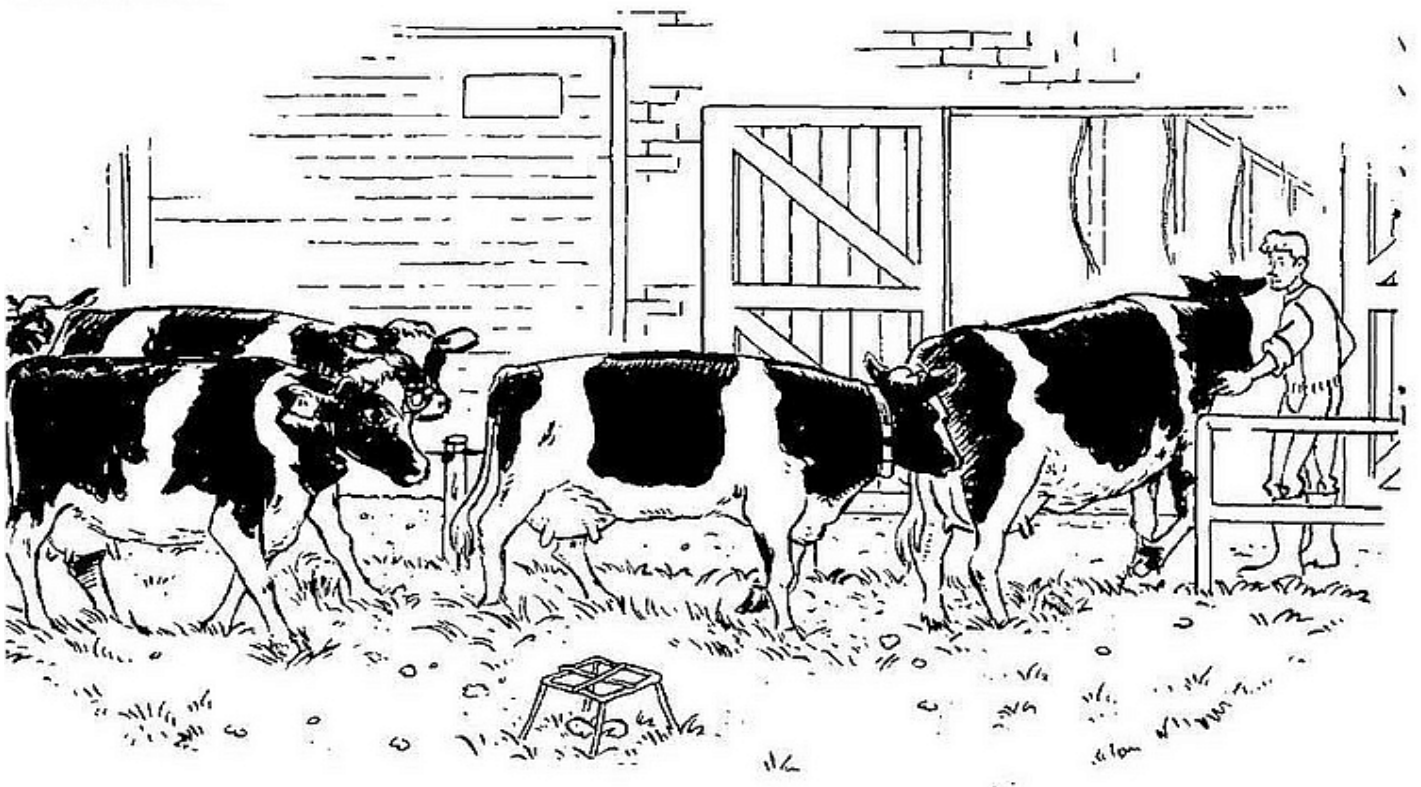

wereld. Dit maakt dat het een sober ras is dat al snel genoeg neemt met het menu dat wordt voorgeschoteld. Zelfs in de ruigste natuurgebieden scharrelt het zijn kostje bij elkaar. Dit maakt de Charolais uitermate geschikt voor het beweiden van natuurlijke graslanden.

Voor de huidige melkkoeien zijn deze graslanden veel te schraal en te kruidenrijk om genoeg melk te kunnen leveren. De Charolais moeten de graslanden nog meer verschralen. De eerste tekenen hiervan zijn al zichtbaar: de voorheen massaal voorkomende akkerdistel verdwijnt langzaam maar zeker. Juist die schrale droge graslanden zijn zeldzaam en daardoor een grote aanwinst voor de natuur. In het voorjaar is het grasland één bloemenzee met planten als zandblauwtje, rolklaver en muizenootje. Daarnaast wemelt het in deze graslanden van insecten waaronder vlindersoorten als zandblauwtje, icarusblauwtje en het hooibeestje. Vooral dat laatste vlindertje heeft het moeilijk in Nederland. Dit voorjaar heb ik met een basisschool veel grote groene sabelsprinkhanen gevangen. Géén zeldzaamheid maar met zijn ruim 4 cm grote lijf wel een erg indrukwekkende sprinkhaan, die behoorlijk kan bijten.

Kleurplaat

© Het Kleine Loo - www.hetkleinelo.nl
www.schoolplaten.com

Berichten van de boerderij

Cormeij Hoeve

Beste adoptievrienden,

We hopen dat komend jaar weer leuke dagen worden met geïnteresseerde bezoekers. Voor ons valt het niet altijd mee door de al jarenlange slepende kwestie van het Randmeer en het doet ons altijd goed om dan met echt geïnteresseerden een goed gesprek te hebben en ook het gevoel te hebben dat wij door hun gehoord en begrepen worden – daar twifelen we in deze hectische harde maatschappij weleens aan.

De ruwheid waarmee nu ook weer beslist wordt dat vele dieren afgeschoten moeten worden of dood gemaakt omdat ze in de weg lopen en een gevaar voor de mensen zouden kunnen zijn – is het weer mkz tijd? – donkere donkere dagen met beslissingen die ons en velen van U tegen de inborst ingaan. Zijn er echt geen andere mogelijkheden?

Wij, op de boerderij worden vaak geconfronteerd met de dood, sluipend of abrupt, maar gelukkig ook met het leven: partners, eitjes of direct een mooi jong leven, een of velen, allen zijn welkom voor hun eigen moeder – en wij genieten met haar mee. Momenteel weer als verrassing (zus en broers gedropt) een nestje met jonge konijnen. Dat doet ons goed: wat is het mooi en wat wordt er goed voor gezorgd.

Dus: wilt U gewoon blij worden van al het sprankelende wat het leven ook biedt ;kom eens langs en geniet met ons mee

Boerderij Hartstocht

Beste (ex)adoptie/sponsor-vrienden van de koeien!

Het laatste bericht dat jullie van ons kregen was voor de start van de zomer toen de 'meiden' naar buiten gingen. Erg leuk dat jullie/onze koeien en Henk plotseling landelijke bekendheid kregen via grote dagbladen en de televisie. Daarna werd het vanuit ons stil, omdat de drukke tijd weer was begonnen. Henk weer met het in de wei brengen van alle dieren zowel thuis, als in 's Graveland bij natuurmonumenten tot in het Amsterdamse bos bij pannenkoekenboerderij Meerzicht. Ook de grote hausse aan geboorte van kalveren trad aan, met de bijhorende verzorging. En de land / oogstwerkzaamheden en composteerwerkzaamheden (maaien van parken rondom Amsterdam en daarna op de compostering brengen) werden weer gestart.

Wilma heeft 23 schoolklassen ontvangen in het voorjaar en in het najaar staan er nog 8 boekingen op stapel. Het is ontzettend leuk om een klas met 25 buitenlandse kinderen uit Amsterdam ZO (daar komen de meeste scholen vandaan) na eerst met de neus dichtgeknepen gezeten te hebben, na een uur te horen

zeggen dat ze allemaal boer willen worden en bij ons willen komen werken. Wilt u een keer meedraaien met zo'n dag; Van harte welkom. Van uw sponsorgeld is een tweede koeborstel voor de koeien gekocht aangezien de wachttijden te groot waren bij die ene. Een heerlijke massage blijktbaar.

De Biesboshoeve

Beste Adoptievrienden en vriendinnen,

Het nieuwe administratiesysteem van Stichting Koevoet is een genot om mee te werken. Jammer dat er zoveel tijd (> 1 jaar) overheen gegaan is voordat het in gebruik kon worden genomen. In de tussenliggende periode is er hier en daar wat mis gegaan, maar intussen zijn de meeste kreukels weer gladgestreken. We kunnen nu op de website www.adopteereenkoe.nl via "mijn boerderij" inloggen en zelf onze adoptievriendenadministratie bijhouden. Dat scheelt erg veel tijd en de kans op fouten is miniem.

Een frisse start voor het jaar 2010!

Dit jaar zijn de 2 boerderijdagen naar de Schotse Hooglanders wederom goed bezocht. In een relaxte sfeer hebben onze adoptievriend(inn)en een dagje in de Biesbosch doorgebracht. Kopje koffie aan boord, lunch bij de Amaliahoeve, aansluitend een stevige wandeling om de dieren te bekijken en tot slot de terugvaart met onze nieuwe pont naar de steiger. Van het adoptiegeld van 2009 hebben we een quad gekocht. Jan wil deze gaan gebruiken om de kuddes te controleren. De uitgestrekte, vaak slecht begaanbare terreinen belopen kosten hem te veel tijd en energie, als hij thuis komt wacht er nog werk op hem. Zoon Jan zag een quad helemaal zitten: lekker crossen door de polder, veel sneller en wendbaarder dan een tractor. In het begin stond ik er een beetje sceptisch tegenover, wat moeten mijn Jannen met een quad? Vroeg ik mezelf meerdere keren af. Maar uiteindelijk ben ik (Ellie) degene die de quad het meeste gebruikt! Erg handig bij het controleren van de kampeervelden, het meenemen van afrasteringsmateriaal en het halen van de melkkoeien. Scheelt veel gesjouw en tijd, kortom ik ben er erg blij mee. We hebben ook nog enkele reddingsvesten en reddingsboeien voor de nieuwe pont aangeschaft. Wij willen onze adoptievriend(inn)en bedanken voor hun steun in het afgelopen jaar, het doet ons goed dat zoveel mensen onze dieren en onszelf een warm hart toe dragen.

Voor 2010 willen wij u meegeven;

**Leer van gisteren,
droom van morgen,
leef vandaag.**